

Державний навчальний заклад
“Запорізьке вище професійне училище “Моторобудівник”

**Учень не чаша, яку слід заповнити,
а факел, який слід запалити.**

З досвіду виховної роботи
класного керівника групи 4/11
Кириченка Віктора Анатолійовича

2014 рік

Шкільний вік - пора інтенсивного формування особистості, становлення свідомого “я”. У цей період у людини закладаються усі ті якості, особливості, які потім усе життя визначатимуть її світосприйняття; характер мислення, творчі здібності, реакцію на все оточуюче, вчинки, поведінку. Особистістю людина стає не відразу, вона визріває поступово, і в її формуванні бере участь багато чинників. Не останнє місце серед них посідає процес виховання

Виховання - складна й багато в чому не визначена система, тісно пов'язана з суспільством та його реаліями. А нинішні реалії вимагають переходу від пріоритетної цінності знань до пріоритетності індивідуального досвіду дитини, до пошуку шляхів формування її життєвих компетенцій.

Сьогодні гостро виступають проблеми взаємин особистості й колективу, їх взаємовпливів; проблеми духовності молодого покоління (*мова йде про втрату ідеалів попередніх поколінь, про деякий вакуум у царині моралі*); проблеми впливу засобів масової інформації на особистісне ставлення дітей та проблеми виховання дітей у сім'ї.

У нашому училищі впродовж багатьох років склалася система виховної роботи, яка на принципах гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і навчального закладу, спадкоємності поколінь забезпечує здійснення національного виховання, спонукає до утвердження педагогіки особистості, сприяє формуванню в учнів навичок самоосвіти, самоаналізу. Особистісно орієнтована модель виховної роботи ставить у центр особистість дитини, поєднує виховання та освіту в єдиний процес допомоги, підтримки, соціально-педагогічного захисту, розвитку дитини, підготовку її до життєтворчості. Класний керівник, вивчаючи індивідуальні та соціологічні особливості дитини і її родини, здійснює у процесі співпраці комплексний виховний вплив, спрямований на виховні завдання навчального закладу і відповідно на виховні завдання на державному рівні.

Третій рік я працюю класним керівником з групою верстатників широкого профілю, - сьогодні третьокурсниками. Відверто скажу – група складна. З 23 учнів тільки двоє дівчат, двоє мають умовне засудження, ще з двома у період навчання у школі працювали районні комісії у справах неповнолітніх. Трохи більше половини моїх вихованців виховуються у неповних сім'ях.

Беручи все вищесказане до уваги, зазначу, що з майстром виробничого навчання при роботі з навчальною групою ми ставимо перед собою такі завдання:

- розвивати індивідуальні здібності, творчі задатки кожної дитини, формувати особистість;
- допомогти особистості пізнати себе, самовизначитись, самореалізуватись;
- сформувати в особистості культуру життєдіяльності, високу духовність, яка дає можливість продуктивно будувати повсякденне життя, правильно визначати лінії життя.

За час педагогічної діяльності в училищі я дійшов висновку, що найефективнішою є робота в рамках концепції навчально-виховної роботи “В оновлене суспільство з новою людиною”, яка ґрунтується на тому, що:

1. Українське виховання є національно-демократичним, тобто має на меті виховувати громадянина України з національною свідомістю, характером, світоглядом та ідеалами, а також вільного у своїх судженнях, переконаннях, діяльності.

2. Вічний обов'язок людини - творити життя і творити себе, а звідси - необхідність у саморозвитку та самореалізації.

3. Джерелом мотивації поведінки людини є природна потреба вірити у щось.

4. Головним предметом віри є система цінностей: особистих, абсолютних, сімейних, національних, громадянських.

5. Система цінностей визначає пріоритетні напрями змісту виховання: моральний, національний, сімейний, особистий.

Виходячи з цього, я чітко окреслив для себе нову філософію навчання та виховання, що стверджує погляд на дитину як найвищу цінність суспільства, як суб'єкт сучасного історичного розвитку, творця свого життя. Як вихователь я поставив перед собою мету — організувати взаємодію між учнями, яка б мала максимальний навчальний і виховний потенціал, прилучала б вихованців до культури, національних та загальнолюдських гуманістичних цінностей. Таке виховання, на мою думку, повинно навчити учнів бачити Людину, її працю, її

соціальні зв'язки, її почуття, цінності своєї індивідуальності, як автономного і неповторного мікросвіту.

Я переконаний, що сьогодні найбільшою небезпекою, яка чатує на наше суспільство, є не розлад економіки, а руйнування особистості.

Дитина не може вирости поганою, якщо щодня орієнтується на виконання моральних норм-заповідей:

1. Роби добро.
2. Бійся скривдити подібного собі.
3. Люби і прощай людей.
4. Стався до іншого так, як ти хотів би, щоб вони ставилися до тебе.
5. Пізнай себе і світ.
6. Знайди мету свого життя.
7. У хвилини розпачу не втрачай віри в себе, зумій сказати: “Життя прекрасне!”.

Для себе я визначив, що консолідуючою, об'єднуючою ідеєю всіх навчально-виховних проєктів є духовність, яку можна виховувати через запровадження культурологічного підходу. Я стверджую, що виховання духовності в сучасних умовах є одним із пріоритетних напрямків — джерелом всебічного розвитку учнів, яке допоможе їм усвідомити своє місце у світі та у соборній, незалежній Українській державі.

У своїй роботі з учнівським колективом пріоритетними вважаю вивчення індивідуальних особливостей кожної дитини та її родини: формування високодуховної особистості спільно з родиною на кращих родинних традиціях, розвиток творчих обдарувань і здібностей. У період вивчення учнівського контингенту разом з майстром виробничого навчання аналізуємо склад учнів групи, вивчаємо саму родину, у якій дитина виховується. Тут важливе значення має детальне вивчення мікроклімату сім'ї, матеріально-побутових умов, в яких проживає дитина, означення ціннісних орієнтацій у родині. Це робимо шляхом індивідуальних бесід з батьками й дітьми, анкетування батьків та учнів. Індивідуальні довірчі бесіди з батьками, коли вони дають характеристику своїй дитині і міжособистісним стосункам у сім'ї, допомагають обрати правильний напрям у роботі з учнем. Психологічні дослідження, тестування допомагають у

виявленні рівня комунікативності учня, соціометричного статусу групи, мотивів навчальної діяльності, самооцінки, темпераменту, особливостей мислення, пам'яті, референтних осіб, креативності, уваги, допомагають діагностувати емоційно-вольову сферу тощо. Такі дослідження допомагають досконало зрозуміти індивідуальні особливості кожного, розробити стратегію і тактику виховної роботи, виробити рекомендації для учнів і викладачів. Щороку поглиблюємо вивчення індивідуальності кожного учня відповідно до вікових особливостей. Так, на другому курсі, проводячи бесіду “Бути самим собою чи рівнятися на когось?”, вивчали та коректували ідеали учнів, проводячи диспут “Що змінилось у моєму характері - добре чи погано?”, намагаємось коректувати набуті морально-особистісні риси. Обов'язково звертаємо увагу на динаміку розумового розвитку учнів.

Великого значення у роботі я надаю розвитку індивідуальних творчих здібностей кожного учня. Крім індивідуальних бесід з дітьми, допомоги їм у підготовці до олімпіад, конкурсів тощо проводимо у групі години тематичного спілкування, на яких намагаємось спонукати учнів до розвитку їх загальноосвітніх знань і вмінь. А також формуємо потяг до творчості, естетичні смаки, прагнення удосконалювати свої здібності. Так, година тематичного спілкування “Здібності, як м'язи, зростають лише при тренуванні” переконує наших вихованців, що талант, обдарування вимагають великої роботи над собою, цікавими історичними фактами, прикладами з життя доводить, що, доклавши зусиль, можна досягти значних вершин у розвитку особистості.

Велику вагу мають так звані інформаційно-пізнавальні години, які розвивають інтелект, розширюють кругозір учнів: “Світ навколо нас”, “Обов'язки і права громадянина”, “День толерантності і подяки”, “Афганістан болить у моїй душі”, “Всесвітній день Землі” тощо. На таких заходах вчимо учнів критично осмислювати дійсність і людей, формуємо у них політичну, екологічну, правову культуру, розвиваємо прагнення дізнатись більше, стати інтелектуально вищими, багатшими. Таким чином спонукаємо дітей до самовиховання і самовдосконалення, що є необхідними складовими особистісно орієнтованої моделі виховання.

Чи не найважливішою ланкою виховної системи училища вважаю виховання кращих моральних рис особистості, формування духовності - якості складної, багатокомпонентної, багатогранної. Учні поступово підводяться до розуміння важливості формувати в собі духовні якості - чесність, порядність, гідність, скромність, повагу до старших і т.п. Виховуємо почуття гордості і відповідальності за високе звання Людини. Далі поступово в процесі роботи розширюємо поняття учнів про духовність і формуємо переконання і потребу в найкращих морально-етичних засадах - людяності, совісті, честі, повазі до поглядів і переконань інших, прагнення робити добрі вчинки.

Духовність і громадянськість, на мою думку, невід'ємні складові формування особистості, тісно пов'язані між собою, бо виховання любові до своєї землі, історії, мови, культури свого народу - це виховання в душі національних пріоритетів, національної самосвідомості як органічної частини загальнолюдських цінностей. Тому вважаю необхідним знайомити дітей зі споконвічними традиціями українського народу, які дають безцінний приклад для морального виховання. Так, у процесі виховної години на народознавчій основі "Українська дівчина – краса" знайомлю учнів з традиційними моральними засадами української молоді, на прикладі народної моралі виховую у юнаків гідність, честь, благородство у взаємостосунках з представниками протилежної статі. Моральному вихованню присвячуються й круглі столи "Особистість виховує себе", "Людина серед людей", година тематичного спілкування "Матері свята любов", відверта розмова "Мій життєвий проект. Погляд у майбутнє - що мене чекає?".

Педагогічна практика стверджує, що серед учнів дедалі більше стає важковиховуваних. Як правило, ці учні стають провідниками аморальних, а нерідко і криміногенних елементів субкультури неповнолітніх, швидко їх згуртовують.

Спостереження показують, що однією з головних причин появи важковиховуваних підлітків є відсутність наступності в діяльності дитячого садка чи батьків, які виховують дитину вдома, і початкової ланки школи; відсутність ранньої психолого-педагогічної діагностики відхилень у поведінці,

несвоєчасне виявлення в дитини як позитивних, так і негативних якостей і здібностей; відсутність захисту і допомоги дитині у процесі її розвитку.

Проблему важковиховуваних кожен педагог вирішує по-своєму. Я ж визначив для себе стратегію корекційної роботи, в основі якої лежить виховання високої духовності.

Але виховати духовність, на мою думку, неможливо без батьків, бо саме вони на сучасному етапі мають забезпечити достатні умови для розвитку особистості дитини, зрештою, з сім'ї, від батьків дитина виносить свій перший життєвий досвід. Тому важливим чинником особистісно орієнтованого виховання вважаю родинну педагогіку і максимально використовую її у виховній діяльності. Форми роботи з батьками практикуємо різні: лекції, анкетування, індивідуальні бесіди й аналіз особистості, зустрічі в сім'ї, відкриті уроки й виховні заходи, батьківський всеобуч.

Особистісно орієнтований підхід до виховання я не уявляю без особистості педагога, адже краще всіх слів навчає живий приклад. Тому у виховній роботі з учнями групи я намагаюся дотримуватись таких заповідей:

- навчаючи інших - навчайся сам. Вихованців захоплює висока культура педагога, знання предмета;
- без любові до дітей немає класного керівника. Ні посада, ні звання, ні освіта не зарадять;
- шукаємо в учневі хороше;
- стежимо за тим, щоб наші слова не розходились з ділом;
- справедливість - головна риса педагога;
- постійно помічаємо зміни в особистості учня;
- намагаємось все бачити та чогось не помічати; усе чути та чогось не розчути;
- бути з учнями поруч, але трішечки попереду.

Я впевнений, що завдяки моїм зусиллям як класного керівника учні зможуть:

- гнучко адаптуватися у мінливих життєвих ситуаціях;
- самостійно та критично мислити;

- уміти бачити та формувати проблему (в особистому та професійному плані), знаходити шляхи раціонального її вирішення;
- бути здатними генерувати нові ідеї; творчо мислити;
- бути комунікабельними, контактними у різних соціальних групах, уміти працювати в колективі, у різних галузях, різних ситуаціях, легко запобігати та вміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій;
- вміти самотійно працювати над розвитком особистої моральності, духовності, інтелекту, культурного рівня.

Тобто, вони повністю відповідають найістотнішим ознакам випускника училища, визначених концепцією навчально-виховної роботи.

Провідним принципом своєї виховної діяльності вважаю рух від найближчих інтересів дитини до розвитку її високих духовних потреб і цінностей. Це і є моїм виховним кредо. Таке природне бажання бачити своїх вихованців мудрими, творчими, високоосвіченими, морально довершеними, спонукає мене постійно шукати нові ефективні форми роботи не тільки з учнівським колективом, але й із батьками, колегами, громадськістю.

“...Ми забуваємо, що потрібно навчити дитину не тільки цінувати правду, а й розпізнавати брехню, не тільки любити, а й ненавидіти, не тільки поважати, а й зневажати, не тільки погоджуватись, а й обурюватись, не тільки підкорятись, а й бунтувати” – ці слова, сказані колись Янушем Корчаком, я вважаю золотим правилом виховання і прагну наслідувати його у своїй педагогічній діяльності.